

**ПРЕПОРЪКИ
НА АСОЦИАЦИЯ НА ИНДУСТРИАЛНИЯ КАПИТАЛ В БЪЛГАРИЯ
КЪМ
ДЪРЖАВНИЯ БЮДЖЕТ НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ ЗА 2017 Г.**

Законът за държавния бюджет е фундаментална законодателна норма, в която намират отражение възприетите от парламентарното мнозинство и излъченото от него правителство политики в различните сфери на общественото - икономическия живот и по отношение на функционирането на държавния апарат.

Към настоящия момент Министерство на финансите не е представило проект за бюджет на Република България за 2017 година. Публикувана беше само есенната макроикономическа прогноза за 2016 година, от която можем да направим предположения за основните допускания за макроикономическите показатели, които ще бъдат заложени в макрорамката на бюджет 2017. Отново вероятно в рамките на една седмица законопроектът ще да бъде обсъден в Комисиите към НСТС и в НСТС, ще бъде приет от Министерски съвет и ще бъде внесен за обсъждане и приемане от Народното събрание, което създава общо впечатление за липса на прозрачност относно проведената бюджетна процедура, поради кратките срокове, възпрепятстващи ефективното обществено обсъждане на параметрите на държавния бюджет и подкрепените от него политики.

Поради гореописаните времеви ограничения, позицията на Асоциацията на индустриалния капитал в България (АИКБ) по темата отново се налага да бъде базирана на този етап единствено на Средносрочната бюджетна прогноза за периода 2017 – 2019 г. и есенната макроикономическа прогноза за 2016 година относно предвижданите параметри на Бюджет – 2017. Подобен подход е натоварен със значителни рискове, но ние изготвяме тези препоръки от позицията си на водеща работодателска и бизнес организация, надявайки се да бъдат ползвани като основа за подобряване на бизнес средата в България.

1. През 2016 г. наблюдаваме растеж на българската икономика.

БВП нараства с 3% през второто тримесечие на 2016 г. спрямо същото на миналата година и с 0,7% спрямо първото тримесечие на 2016 г., показват сезонно изгладените данни на националната статистика. Министерството на финансите подобри очакванията си за икономическия растеж на България през тази година до 2,6% в сравнение с прогнозата за повишение от 2,1%, направена през пролетта, но запази очакванията си за ръста на БВП догодина от 2,5% и по 2,7% през следващите две години. Есенната макроикономическа прогноза на Министерството на финансите отразява по-доброто от очакваното представяне на българската икономика през първата половина на тази година.

Според Министерство на финансите „основен принос за растежа през тази година ще има вътрешното търсене (потребление и инвестиции)“. „Очаква се благоприятната динамика при частното потребление, отчетена през първото полугодие на 2016 г., да се запази до края на годината, а спадът при публичните разходи да се забави значително. Инвестициите в икономиката се повишиха със 7,1% за периода януари-юни.“

Международният валутен фонд (МВФ) повиши прогнозите си за икономическия растеж на България за настоящата и следващата година. Според шестмесечния доклад на фонда World Economic Outlook, брутният вътрешен продукт (БВП) на страната ще нарасне с до 3,0% през 2016 г. и 2,8% през 2017 г. Предишните прогнози на МВФ от април бяха за растеж от 2,3% и през двете години.

Асоциация на индустриалния капитал в България смята, че българската икономика е възможно да нарасне през 2017 година между 2.6 и 2.8 %.

Прогнозираният ръст на БВП може да бъде постигнат, а и надхвърлен, ако правителството насочи системни усилия за планиране и ефективно изпълнение на адекватни мерки за подобряване на бизнес климата в страната, за насърчаване на износа и за увеличаване на вътрешното потребление.

Този ръст би било възможно да се изпълни и ако не се случат следните неблагоприятни събития:

- Извънредни външнополитически или външноикономически събития;
- Политически или банкови кризи в България;
- Влошаване на външните условия за българския износ;
- Срив на преките чуждестранни инвестиции.

Резултатите от анкетата сред членовете на АИКБ също предполагат слаб, колеблив растеж през следващата година. Данните показват, че 50 % от анкетираните очакват да сезапази размера на продажбите само 20% от тях смятат, че финансовият резултат ще намалее през 2017 година. Повече от 70 % от работодателите очакват през 2017 г. износът да остане без промяна. Показателни са и очакванията, свързани с вътрешната инвестиционна активност – 40 % от членовете ни обмислят увеличение на инвестициите и също толкова от тях смятат, че размерът на инвестициите през 2017 г. ще остане без промяна спрямо 2016 г.

Ето и някои доказателства в подкрепа на тезата за реалистично планиране на растежа на БВП в средносрочната прогноза (всички цитирани по-долу данни са на НСИ):

Година	2012 г.	2013 г.	2014 г.	2015 г.	2016 г.*
Ръст на БВП	0.2%	1.3 %	1.6 %	3.0 %	3.0%

Динамичният ред на икономическия ръст продължава да показва тенденция на повишаване и ако прегледаме данните по тримесечия, то през последните 10 тримесечия (4-те на 2014 г., 4-те на 2015 г. и първите 2 на 2016 г.), официално отчетени от НСИ, се затвърждава изводът, че БВП расте с относително постоянен темп:

Тримесечие	Q1 2014	Q2 2014	Q3 2014	Q4 2014	Q1 2015	Q2 2015
Ръст на БВП	0.2 %	2.6 %	0.7 %	2.4 %	3.3 %	2.8 %
Тримесечие	Q3 2015	Q4 2015	Q1 2016	Q2 2016		
Ръст на БВП	3.0 %	2.9 %	3.0 %	2.9 %		

2. Очакваните разходи по КФП за 2017 г. са на ниво от 37.8 % от БВП (Средносрочна бюджетна прогноза 2017 - 2019). АИКБ се надява в проекта на бюджет за 2017 г. да бъде изпълнено заявеното намерение в ССБП 2017 - 2019 г., което следва и тенденцията за поддържане на дела на средствата, преразпределяни от държавния бюджет, под 40 %. Асоциацията на индустриалния капитал в България неизменно остава на позицията, че ограничаването на преразпределението през бюджета е важен стимул за повишаване на ефективността на държавната администрация и има антикорупционен ефект.

3. АИКБ продължава убедено и последователно да подкрепя данъчната стабилност при ниски равнища на данъчните ставки и изменение на равнищата на осигурителните вноски за 2017 година в рамките на договореното между социалните партньори и държавата. Ние оценяваме данъчната стабилност и предвидимост като един от основните фактори за привличане на инвестиции и за осигуряване на условия за икономически растеж.

Със съжаление отбелязваме, че за поредна година с изменението на данъчните закони **не се решава проблемът за необективния начин, по който се определя размерът на такса битови отпадъци (ТБО)** – не на основа на реално изхвърляни количества отпадъци, а на основа стойността на дълготрайните активи. Да припомним само, че през 2013 г. бяха приети изменения в ЗМДТ, които преустановяват възможността ТБО да се определя на база данъчна оценка/балансова стойност на активите, но трайното и справедливо решаване на проблема се отлага ежегодно. Така въвеждането и прилагането в практиката на принципа „замърсителят плаща“ продължава да е належащо и неотложно.

4. „Запазват се целите за дефицита за 2017 и 2018 г., съответно на 1.4% и 1.0% от БВП.“ (Средносрочна бюджетна прогноза 2017 - 2019). АИКБ остава на принципната си позиция, че държавата трябва да се стреми към пълно балансиране на публичните финанси.

През последните 8 години държавните бюджети бяха планирани и изпълнени с дефицити, някои от тях надвишаващи 3 % от БВП. Това доведе до значително увеличение на държавния дълг, за да се финансират негативните дисбаланси в бюджета. Крайно време е бюджетът на Република България да бъде планиран така, че предвидените държавни разходи да бъдат финансирани единствено чрез приходите в него.

Смятаме, че балансирането на Бюджет - 2017 е постижима цел, като резерви могат да бъдат намерени в увеличаване на приходите посредством повишаване на събираемостта им и в оптимизиране на разходите и повишаване на ефективността и ефикасността им. Положителни примери и в двете посоки можем да намерим в изпълнението на Бюджет - 2016 към септември месец. За 9-те месеца на 2016 г. е отчетен излишък по консолидираната фискална програма, което в съчетание с прогнозирания ръст на БВП, дава основание да се планира балансиран бюджет за следващата година. Настоятелно призоваваме правителството да продължи усилията си в тази посока, като дори засили своите амбиции.

Към месец септември на 2016 година Министерството на финансите отчита излишък от 3,388 млрд. лева по консолидираната програма. Всъщност, важно е посочването на състоянието на държавния бюджет, за който оценката според налична, но непълна информация, е за излишък около 900 млн. лева. Международният валутен фонд (МВФ) при последната визита в България заяви, че очаква дефицитът в края на годината да бъде около 1% от БВП, или около 900 млн. лева. Все още официалната позиция на Министерството на финансите е за бюджетен дефицит към края на годината около 1,1 млрд. лева. Това означава натрупване на дефицит в размер на 1,8 до 2 млрд. лева само за трите месеца от октомври до декември, който изненадва с прекомерния си размер. Още повече, че през 2016 г., за разлика от края на 2015 г., не се очакват големи плащания по изпълнени проекти, финансирани от европейските фондове, което беше причината за ударно формирания през декември 2015 годишен дефицит за миналата година. Основателни са опасенията за нерационално разходване на държавни средства при такива кратки срокове (макар и в инвестиционни проекти, които вероятно са подготвяни и от поранен етап, но не са комуникирани с бизнеса и обществото), респективно остава впечатление за възможна обвързаност с настоящите президентски избори.

5. Оптимистични са прогнозите за пазара на труда. Очаква се безработицата през тази година средно да спадне до 8,1%, с един процентен пункт под миналогодишното равнище, а догодина да е 7,3%. През следващите две години (2018-2019) тя ще е под

7% според есенната макроикономическа прогноза на Министерство на финансите.

Оценяваме прогнозата за равнището на заетост и безработица като реалистична, но предупреждаваме, че тя може и да несе изпълни, ако държавата не се откаже от административното вмешателство на пазара на труда (каквато е практиката в момента при определянето на минималната работна заплата). АИКБ отново предупреждава, че повишаването на равнището на заетостта (особено на нискоквалифицираните кадри) би могло да се насърчи, ако се пристъпи към бипартитно договаряне на минималната работна заплата по браншове, ако бъдат премахнати минималните осигурителни прагове и доплащането за прослужено време (т.нар. “класове”).

Година	2012 г.	2013 г.	2014 г.	2015 г.	2016*г.
Процент на безработица	12.4 %	13.0 %	11.5%	9.9%	8.1%

“Очакваното влошаване във външната среда през 2017 г. ще бъде основният фактор за забавянето в темпа на нарастване на заетите до 0.6%. Същевременно, запазването на положителното развитие на вътрешната икономическа активност ще подкрепя заетостта в услугите, чиято положителна динамика ще неутрализира негативното влияние от по-слабото външно търсене върху заетостта в промишлеността. Нивото на безработица се очаква да забави темпа си на намаление и да достигне средна стойност от 7.3% от работната сила.”

Има предпоставки за продължаване на тенденцията на увеличаване на заетостта. **Формулирането и ефективното провеждане на активни политики за подобряване на средата за бизнес и за насърчаване на заетостта, особено в тясно сътрудничество със социалните партньори, могат да ускорят процеса.**

В тази връзка, в проекта на Държавния бюджет за 2017 г. трябва да се предвиди увеличение на средствата за активни политики за насърчаване на заетостта, чрез Националния план за действие по заетостта, тъй като драстичното увеличение на минималната работна заплата силно ограничава възможностите за интервенции на пазара на труда, чрез мерките и програмите на НПДЗ. Фокусът на средствата от държавния бюджет, насочени към увеличение на заетостта и намаляване на безработицата, трябва да е насочен към квалификация и преквалификация на работната сила, тъй като в момента в България се наблюдава явлението „структурна безработица“.

АИКБ отново се обявява срещу продължаващото вмешаване на несвойствени за бизнеса социални разходи, като например: първите три дни от обезщетенията за временна нетрудоспособност, платен отпуск за времето на ползване на отпуск по майчинство и др., за отменянето на които отдавна настояваме.

АИКБ със загриженост отбелязва, че темпът на нарастване на средномесечната заплата на наетите по трудово и служебно правоотношение многократно превишава темпа

на нарастване на БВП и инфлацията, както се вижда от данните по-долу:

Година	2012 г.	2013 г.	2014 г.	2015 г.	6 м. на 2016 г.
Темп на нарастване на СРЗ	6.6 %	6.0 %	6.8 %	7.9%	7.3%

Увеличението на МРЗ в началото на 2016 г., автоматично повиши и средната работна заплата, което пък рефлектира към натиск за увеличение и на възнагражденията на по-квалифицирания персонал. Това оказва сериозен натиск върху конкурентоспособността на бизнеса, особено предвид факта, че минималната работна заплата представлява неприемливо голям дял от средната работна заплата за страната.

Минималната работна заплата в България, която, за съжаление, се определя административно, расте „експлозивно“ на фона на останалите икономики в ЕС – „стара“ Европа, „нова“ Европа и Турция. Нарастването на административно определяната минимална работна заплата изпреварва договаряните минимални работни заплати по отрасли и браншове. За съжаление, в средносрочната бюджетна прогноза отново е записано административно увеличение на минималната работна заплата – практика, против която АИКБ остро се обявява.

АИКБ настоява за нов подход при определянето на минималната работна заплата за страната. Ние предлагаме минималните месечни работни заплати и минималното заплащане за час да се определят чрез бипартитно колективно договаряне между браншовите (отрасловите) работодателски и синдикални организации. Договарянето да се извършва по икономически дейности, като по този начин то ще замени договарянето на минималните осигурителни доходи. За минимална работна заплата за страната би трябвало да се приема най-ниската минимална работна заплата от всички бипартитно договорени МРЗ.

АИКБ отново предлага реструктуриране на работната заплата и **отпадането на допълнителното възнаграждение за прослужено време, т. нар. „класове“**. Това ще преодолее дискриминационното различие между държавните служители, за които такава промяна е в сила от повече от 3 години и наетите по трудово правоотношение работници или служители, както и необоснованата разлика във възнаграждението на лица, извършващи еднаква дейност, но с различен по продължителност трудов стаж. В подкрепа на гореизложеното са и резултатите от проведената годишна анкета сред членовете на АИКБ. Три четвърти от анкетиранията лица не очакват промяна в броя на заетите в предприятието лица. Повече от половината от работодателите предвиждат увеличение на възнагражденията на заетите в компанията работници и служители. **Мнозинството от анкетиранията заявяват, че МРЗ за 2017 г. трябва да е 420 лева.**

ССБП 2017 - 2019 г. предвижда запазване на максималния осигурителен доход за всички осигурени лица в размер на 2 600 лева за целия прогнозен период, което оценяваме като положително намерение, тъй като постоянното увеличаване на максималния осигурителен доход през последните няколко години има отрицателно отражение върху бизнеса. Това доведе до намаляване на доходите на висококвалифицираните специалисти, увеличаване на разходите за осигурителни вноски и намаляване на конкурентоспособността на българските предприятия.

6. АИКБ настоява при планирането на приходите в държавния бюджет да се приложи реалистичен подход, като бъдат заложени съответни буфери за евентуални случаи на непредвидени външни и вътрешни политически и икономически събития. **Подценяването на приходната част на бюджета** води до демотивиране на администрациите на приходните агенции за повишаване на събираемостта на данъци, осигуровки, акцизи, мита и такси. Размерът на бюджетния дефицит може да бъде намален чрез прилагане на реалистична прогноза на приходната част на бюджета. Отново приветстваме запазването на равнището на данъчната и осигурителна тежест. Заявеното запазване на размерите на ставките на всички данъци, както и размерите и съотношенията на осигурителните вноски е добър сигнал към инвеститорите за предвидимостта и стабилността на данъчната система. Напомняме, че при предприемането на промени в данъчната политика, задължително следва да се прилага „тест за МСП“, съгласно препоръките на ЕС.

Правителството трябва да продължи борбата със сивата икономика и контрабандата. Постигнатите резултати през 2016 г. трябва да бъдат стимул за изпълнителната власт за по-нататъшно ограничаване на данъчните измами, икономическите престъпления и неформалните практики. Изсветляването на икономиката е инструмент за увеличаване на бюджетните приходи и подобряване на бюджетното салдо.

Ефективен инструмент за повишаване на бюджетните приходи е и **приватизирането на миноритарни дялове от държавни компании посредством тяхната продажба на Българска фондова борса.**

7. АИКБ би подкрепила реструктурирането и редуцирането на бюджетите на министерствата и ведомствата - нещо повече, смятаме, че в издръжката на държавната система и администрация има още резерви, които могат да бъдат използвани. Също така, трябва да бъде направен функционален анализ и да се предприемат мерки за закриване на държавни структури с отпаднали, дублирани или затихващи функции.

АИКБ смята, че правителството трябва да положи още по-големи усилия от направените до сега за засилване и развиване на прилагането на **програмното бюджетирание**. Увеличението на финансирането за бюджетните разпоредители трябва да

бъде свързано с постигането на определени цели и конкретни резултати. Добре структурираните програмни бюджети на министерствата и ведомствата са гаранция за ефективност на бюджетните разходи.

8. АИКБ не подкрепя увеличение на разходите за сектори „Вътрешен ред и сигурност” и „Отбрана” както като абсолютни стойности, така и като относителен дял спрямо БВП. Дори препоръчваме редуцията на бюджетите на първостепенните разпоредители в сектор „Вътрешен ред и сигурност”, предвид неизвършените реформи в сектора, които рефлектират в доказано неефективни и неефикасни разходи.

АИКБ настоява при увеличаване на разходите за отбрана, приоритет да има българската отбранителна промишленост там, където това е възможно, а където не е - да се ползва активно практиката на офсетни поръчки.

9. АИКБ категорично ще подкрепи увеличаване на средствата в бюджета за сектор „Образование и наука”. Винаги сме смятали, че образованието и научните изследвания с фундаментален и приложен характер са недофинансиран сектор, като **настояваме акцентът в разходването на допълнителното финансиране да не е насочен** само в увеличение на учителските заплати и издръжката на образователните институции, **а приоритетно към техническите университети, професионалното образование, приложните научни изследвания, „защитените“ професии и държавни стипендии,** с ангажимент за реализация на стипендиантите в страната. Необходимо е преразпределяне на финансовия ресурс за висшите/полувисши учебни заведения в зависимост от техните рейтинги, което ще стимулира по-качественото обучение, съобразено с потребностите на пазара на труда, както задължителна работа за определен период в страната на завършилите висше образование, финансирано от държавата (държавна поръчка). Препоръчителен подход е и възстановяването на техникумите и обвързаните с производството практики като форма на обучение.

АИКБ би подкрепила и участвала в създаването и управлението на нов, съвместен фонд за финансиране на научни изследвания и авангардни разработки с директно приложение в българската индустрия, който да замени компрометирания съществуващ Фонд за научни изследвания.

Наличието на квалифицирана работна ръка е един от критериите за избор на държава, в която чуждестранните инвеститори решават да инвестират. За съжаление, напоследък липсата на квалифицирани кадри е причина, възпираща инвестициите. **Загова АИКБ смята, че е необходимо провеждането на целенасочена държавна политика за повишаване на привлекателността на професии, от които пазара на труда отчита дефицит – например от природо-математически и технически специалности.**

10. АИКБ настоява да види в държавния бюджет разчети, които

недвусмислено да показват развитие и реализация на конкретни реформи в здравноосигурителната система. Всяка година при разискването на бюджета констатираме, че през последните години българското здравеопазване е неефективно, българската нация застарява и се влошава здравният статус на преобладаващата част от гражданите. АИКБ предупреждава, че увеличаването на капиталовите разходи и разходите за медикаменти не заместват реалните инвестиции и реформа в здравеопазването, нито необходимостта от точно определяна на държавната политика и модела на развитие на здравеопазването. Изказва своята загриженост за продължаващото влошаване на качеството на здравните услуги и за продължаващото изтичане на кадри извън страната.

АИКБ нееднократно е предупреждавала за нереалистично високия брой на пенсиите по инвалидност и отново апелира за предприемане на решителни действия. Настояваме за **спешна реформа в медицинската експертиза и експертизата на работоспособността**, за да се прекрати източването на средства от НОИ посредством получаване на инвалидни пенсии от работоспособни лица.

11. АИКБ отбелязва, че **внедряването на електронни услуги и създаването на функциониращо електронно правителство драматично закъсняват** и че на практика обхватът на електронните услуги е изключително ограничен, въпреки постоянно отделяните средства за целта. АИКБ настоява да бъдат свързани основните бази данни в България, така че да обменят данни, с оглед ефективното прилагане на практика на ЗЕУ. Да бъде наложено държавната администрация да спазва законовите разпоредби и да не изисква от граждани или юридически лица повторно данни, които вече притежава. Настояваме за формулиране и финансиране на политики за въвеждането на електронно правосъдие, електронно здравеопазване, цифровизация на кадастъра и т.н., както и за изпълнението на „пътната карта“ с фиксирани в нея конкретни дейности, изпълнители, отговорни институции и срокове за реализирането им.